

Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

Αύγουστος 2018

Οι Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στοχεύουν στην αποτύπωση των αντιλήψεων των επιχειρηματιών και καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και των προσδοκιών τους για διάφορα οικονομικά μεγέθη. Τα στοιχεία συλλέγονται μηνιαία, βάσει εναρμονισμένων ερωτηματολογίων σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και καλύπτουν τους τομείς των υπηρεσιών, του λιανικού εμπορίου, των κατασκευών, της μεταποίησης καθώς και καταναλωτές. Η χρησιμότητα αυτών των στοιχείων έγκειται στις προπορευόμενες πληροφορίες που περιέχουν για την εξέλιξη διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών. Τα στοιχεία παρουσιάζουν τη διαφορά του ποσοστού των ερωτηθέντων που απάντησαν θετικά από το ποσοστό αυτών που εκφράστηκαν αρνητικά. Οι έρευνες περιέχουν ερωτήσεις που αφορούν την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων και νοικοκυριών (Τρέχουσα Κατάσταση) και τις προσδοκίες τους για το προσεχές μέλλον (Προσδοκίες). Για κάθε τομέα υπολογίζεται ένας δείκτης που αντανακλά το γενικό κλίμα στον συγκεκριμένο τομέα (Τρέχουσα Κατάσταση και Προσδοκίες). Για παρουσίαση της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης στην Κύπρο δημοσιεύεται ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ-ΚΟΕ) ο οποίος αποτελείται από σταθμισμένες απαντήσεις που αφορούν την τρέχουσα κατάσταση και τις προσδοκίες από όλους τους τομείς. Η στάθμιση του δείκτη λαμβάνει υπόψη τη συνεισφορά του κάθε τομέα στο ΑΕΠ της Κύπρου. Οι έρευνες διεξάγονται ανάμεσα σε ανώτερα στελέχη εταιρειών σε δείγμα το οποίο δίνει μεγαλύτερη βαρύτητα σε μεγαλύτερες επιχειρηματικές μονάδες. Η έρευνα καταναλωτών γίνεται με τη χρήση τυχαίου δείγματος. Οι έρευνες διεξάγονται μεταξύ της πρώτης και της τρίτης εβδομάδας του κάθε μήνα.

Περίληψη

Τον Αύγουστο 2018, το οικονομικό κλίμα παρουσίασε μικρή βελτίωση με τον Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) να αυξάνεται κατά 0,5 μονάδες σε σύγκριση με τον Ιούλιο 2018. Η αύξηση οφείλεται σε ενίσχυση της επιχειρηματικής εμπιστοσύνης στο λιανικό εμπόριο και στη μεταποίηση καθώς και σε καλύτερευση του καταναλωτικού κλίματος.

Στο λιανικό εμπόριο, η ενδυνάμωση του κλίματος οφείλεται σε ευνοϊκότερες αξιολογήσεις για τις πωλήσεις του τελευταίου τριμήνου και για τα επίπεδα των αποθεμάτων καθώς και σε θετικότερες εκτιμήσεις για τις πωλήσεις του επόμενου τριμήνου. Η άνοδος του κλίματος στη μεταποίηση σχετίζεται με λιγότερο δυσμενείς απαντήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και με πιο θετικές εκτιμήσεις για την παραγωγή του επόμενου τριμήνου. Το καταναλωτικό κλίμα βελτιώθηκε ως αποτέλεσμα πιο αισιόδοξων απαντήσεων των καταναλωτών για τη μελλοντική οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και της Κύπρου, τις μελλοντικές συνθήκες στην αγορά εργασίας και το ενδεχόμενο αποταμίευσης κατά τους επόμενους 12 μήνες.

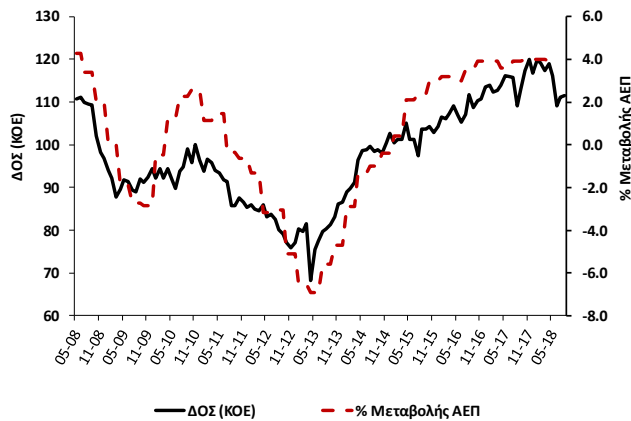
Η επιδείνωση του κλίματος στις υπηρεσίες σχετίζεται με δυσμενέστερες αξιολογήσεις της οικονομικής κατάστασης και της ζήτησης το τελευταίο τρίμηνο. Το κλίμα στις κατασκευές δεν σημείωσε μεταβολή, αφού οι βελτιωμένες αξιολογήσεις για τα υπό εξέλιξη έργα αντισταθμίστηκαν από δυσμενέστερες εκτιμήσεις για τη μελλοντική απασχόληση.

Η καταγραφή του οικονομικού κλίματος στην Κύπρο διεξάγεται μέσω της συμμετοχής του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου (ΚΟΕ), σε συνεργασία με την εταιρεία RAI Consultants Ltd, στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys. Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Υπουργείο Οικονομικών και το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

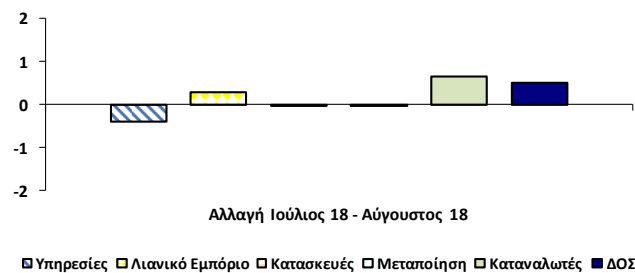
Τον Αύγουστο 2018, ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΔΟΣ) για την Κύπρο αυξήθηκε κατά 0,5 μονάδες σε σύγκριση με τον Ιούλιο 2018. Τους τελευταίους τρεις μήνες ο ΔΟΣ κινείται σε χαμηλότερα επίπεδα συγκριτικά με τους πρώτους πέντε μήνες του 2018, αν και συνεχίζει να καταγράφει τιμές πάνω από τον μακροχρόνιο μέσο όρο του, διαγράφοντας συνέχεια των ευνοϊκών ρυθμών ανάπτυξης.

Διάγραμμα 1: Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας (ΚΟΕ) και ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ¹

Η αύξηση του ΔΟΣ τον Αύγουστο οφείλεται σε καλύτερευση του επιχειρηματικού κλίματος στο λιανικό εμπόριο και στη μεταποίηση καθώς και σε άνοδο της καταναλωτικής εμπιστοσύνης (Διάγραμμα 2).

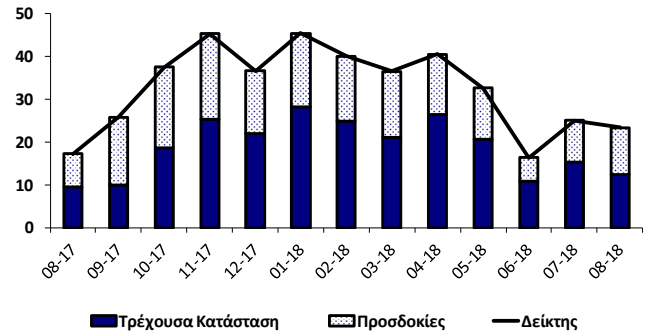
Διάγραμμα 2: Αλλαγή ΔΟΣ και οι συνιστώσες της

Στον τομέα των **υπηρεσιών** το επιχειρηματικό κλίμα επιδεινώθηκε λόγω χειροτέρευσης της τρέχουσας κατάστασης (Διάγραμμα 3, Πίνακας 1). Συγκριτικά με τον περασμένο μήνα, οι αξιολογήσεις των επιχειρήσεων για την οικονομική τους κατάσταση και τη ζήτηση των υπηρεσιών τους το τελευταίο τρίμηνο ήταν λιγότερο ευνοϊκές. Σε σχέση με τον Ιούλιο, οι προσδοκίες για τον κύκλο εργασιών το επόμενο τρίμηνο ενισχύθηκαν. Τον Αύγουστο οι απαντήσεις των επιχειρήσεων για τον αριθμό των εργαζομένων τους το τελευταίο τρίμηνο σημείωσαν

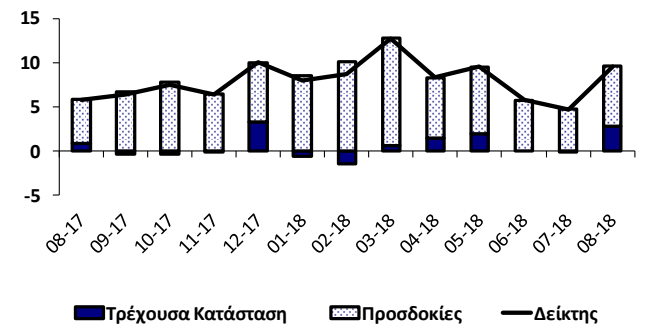
βελτίωση και ταυτόχρονα οι εκτιμήσεις τους για τον αριθμό των εργαζομένων το επόμενο τρίμηνο αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις τιμές πώλησης των υπηρεσιών τους αναθεωρήθηκαν ελαφρώς προς τα κάτω.

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Υπηρεσίες (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στο **λιανικό εμπόριο** το επιχειρηματικό κλίμα βελτιώθηκε λόγω καλύτερευσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 4, Πίνακας 1). Τον Αύγουστο σημειώθηκε άνοδος στις αξιολογήσεις των επιχειρήσεων για τις πωλήσεις των τελευταίων τριών μηνών, ενώ παράλληλα, καταγράφηκαν τάσεις μείωσης στα τρέχοντα αποθέματα, συνεισφέροντας θετικά στο κλίμα. Οι εκτιμήσεις για τις πωλήσεις, τις παραγγελίες σε προμηθευτές και τις τιμές πώλησης, κατά τους επόμενους τρεις μήνες, αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω τον Αύγουστο. Οι προσδοκίες για την απασχόληση του επόμενου τριμήνου δεν καταγράφουν ουσιαστικές μεταβολές τους τελευταίους πέντε μήνες.

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Λιανικό Εμπόριο (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

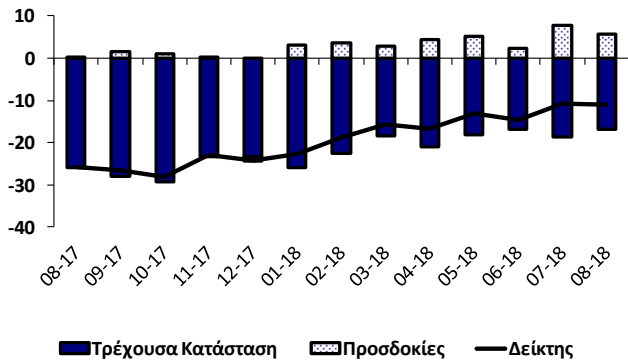

Στον τομέα των **κατασκευών** το επιχειρηματικό κλίμα παρέμεινε αμετάβλητο στα επίπεδα του Ιουλίου, λόγω καλύτερευσης της τρέχουσας κατάστασης και ταυτόχρονης χειροτέρευσης των προσδοκιών (Διάγραμμα 5, Πίνακας 1). Σε σχέση με τον Ιούλιο, οι αξιολογήσεις των επιχειρήσεων για τη δραστηριότητά τους το τελευταίο τρίμηνο ήταν θετικότερες και, ταυτόχρονα, οι απαντήσεις τους για τα υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ήταν λιγότερο δυσμενείς. Αντίθετα, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο

¹ Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ (σταθερές τιμές 2005) υπολογίζεται σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου χρόνου (πηγή: "Α.Ε.Π. ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ, 2ο ΤΡΙΜΗΝΟ 2018 (Προκαταρκτική εκτίμηση)", Στατιστική Υπηρεσία 14/08/18).

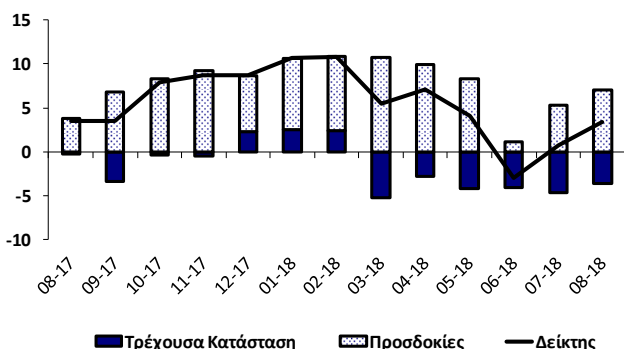
ήταν πιο συγκρατημένες, παραμένοντας όμως σε θετικά επίπεδα. Τον Αύγουστο οι προσδοκίες για τις τιμές πώλησης αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω.

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Κατασκευές (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Στη **μεταποίηση** το επιχειρηματικό κλίμα καλυτέρευσε λόγω βελτίωσης της τρέχουσας κατάστασης και των προσδοκιών (Διάγραμμα 6, Πίνακας 1). Τον Αύγουστο οι απαντήσεις των επιχειρήσεων για την παραγωγή του τελευταίου τριμήνου ήταν λιγότερο αισιόδοξες. Συγκριτικά με τον περασμένο μήνα, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες συνολικές παραγγελίες και τις παραγγελίες για εξαγωγές ήταν λιγότερο δυσμενείς. Τον Αύγουστο οι επιχειρήσεις παρατήρησαν αυξητικές τάσεις στα τρέχοντα αποθέματα των τελικών προϊόντων τους, αν και το ποσοστό αυτών που περιγράφουν τα τρέχοντα αποθέματά τους ως μειωμένα συνεχίζει να υπερισχύει. Οι προσδοκίες των επιχειρήσεων για την παραγωγή και τις τιμές πώλησης τους επόμενους τρεις μήνες αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω, ενώ οι εκτιμήσεις τους για τον αριθμό των εργαζομένων παρέμειναν αμετάβλητες στα θετικά επίπεδα του Ιουλίου.

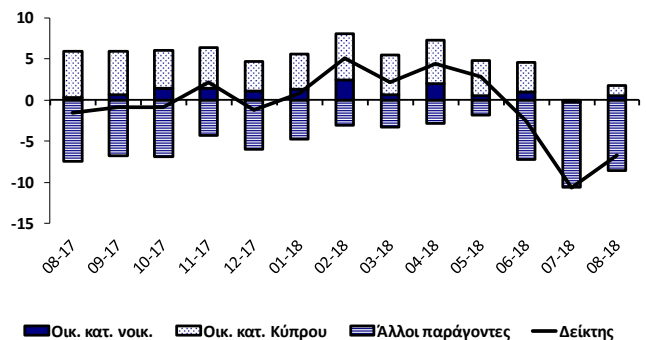
Διάγραμμα 6: Δείκτης Επιχειρηματικού Κλίματος – Μεταποίηση (συνεισφορά τρέχουσας κατάστασης και προσδοκιών)

Το κλίμα ανάμεσα στους **καταναλωτές** τον Αύγουστο κατέγραψε βελτίωση συγκριτικά με τον Ιούλιο. Οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους καθώς και οι προσδοκίες για την οικονομική τους κατάσταση κατά τους επόμενους 12 μήνες σημείωσαν μικρή βελτίωση. Οι

απαντήσεις των καταναλωτών για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους και τους επόμενους 12 μήνες ήταν ευνοϊκότερες συγκριτικά με τον περασμένο μήνα. Τον Αύγουστο οι καταναλωτές εμφανίζονται πιο αισιόδοξοι για τις συνθήκες στην αγορά εργασίας τους επόμενους 12 μήνες, με το ποσοστό των καταναλωτών που αναμένει μείωση στον αριθμό των ανέργων να υπερισχύει του ποσοστού που διαβλέπει άνοδο (Διάγραμμα 7, Πίνακας 1).

Διάγραμμα 7: Δείκτης Προσδοκιών – Καταναλωτές (συνεισφορά οικονομικής κατάστασης και άλλων παραγόντων)

Οι απαντήσεις των καταναλωτών για τις τιμές κατά τους τελευταίους 12 μήνες παρέμειναν στα επίπεδα του Ιουλίου, με την αντίληψη των σταθερών/μειωμένων τιμών να επικρατεί. Οι προσδοκίες για τις τιμές τους επόμενους 12 μήνες αναθεωρήθηκαν προς τα πάνω, χωρίς όμως να αναμένονται ουσιαστικές αυξήσεις.

Τον Αύγουστο οι αξιολογήσεις των καταναλωτών για την καταλληλότητα της τρέχουσας περιόδου για μεγάλες αγορές σημείωσαν βελτίωση, ενώ παράλληλα οι προθέσεις τους για δαπάνες σε μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες ενισχύθηκαν. Συγκριτικά με τον Ιούλιο, η καταλληλότητα της τρέχουσας περιόδου για αποταμίευση και η στάση των καταναλωτών προς την αποταμίευση κατά τους επόμενους 12 μήνες αξιολογήθηκαν λιγότερο αρνητικά.

Συμπερασματικά, ο ΔΟΣ για την Κύπρο τον Αύγουστο 2018 αυξήθηκε κατά 0,5 μονάδες σε σχέση με τον Ιούλιο 2018. Η αύξηση οφείλεται στη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος στο λιανικό εμπόριο και στη μεταποίηση καθώς και στην άνοδο της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Στο λιανικό εμπόριο και στη μεταποίηση η ενίσχυση του κλίματος ήταν αποτέλεσμα καλυτέρευσης τόσο της τρέχουσας κατάστασης όσο και των προσδοκιών. Παράλληλα, το κλίμα ανάμεσα στους καταναλωτές βελτώθηκε λόγω ευνοϊκότερων εκτιμήσεων για όλες τις πτυχές του δείκτη (οικονομική κατάσταση νοικοκυριού και Κύπρου, αγορά εργασίας, αποταμίευση). Το κλίμα στις υπηρεσίες κατέγραψε επιδείνωση λόγω λιγότερο θετικών αξιολογήσεων για την τρέχουσα κατάσταση, ενώ στις κατασκευές παρέμεινε σταθερό στα επίπεδα Ιουλίου.

Πίνακας 1: Διαφορά μεταξύ ποσοστού θετικών και ποσοστού αρνητικών απαντήσεων¹

Μήνας	2017					2018							
	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8
ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ (ΚΟΕ)	109.1	112.9	117.3	119.9	116.8	119.8	119.1	117.5	119.0	116.1	109.1	111.1	111.6
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	17	26	37	45	37	45	40	36	40	33	16	25	23
Οικονομική κατάσταση επιχείρησης τους τελευταίους 3 μήνες ³	14	15	26	34	24	40	27	22	33	20	11	13	11
Ζήτηση τους τελευταίους 3 μήνες ³	15	15	30	41	42	44	48	41	46	42	22	33	26
Αναμενόμενη ζήτηση τους επόμενους 3 μήνες ³	23	48	56	60	44	52	46	46	42	36	16	29	33
Απασχόληση τους τελευταίους 3 μήνες	1	1	3	8	6	8	8	8	-8	6	-2	-6	0
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	4	11	12	7	10	14	4	9	7	9	5	6	11
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	0	2	-8	-3	-5	-10	-6	-2	1	0	-10	-1	-3
ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	6	6	8	6	10	8	9	13	8	10	6	5	10
Πωλήσεις τους τελευταίους 3 μήνες ³	11	2	6	10	13	7	5	7	14	12	1	3	6
Τρέχοντα αποθέματα ³	9	3	7	11	3	9	9	5	9	6	1	4	-3
Αναμενόμενες πωλήσεις τους επόμενους 3 μήνες ³	15	20	24	19	20	26	30	36	20	23	17	14	20
Αναμενόμενες παραγγελίες σε προμηθευτές τους επόμενους 3 μήνες	4	9	16	9	8	16	17	24	13	13	10	8	12
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες	1	0	1	0	1	-1	0	3	0	1	0	1	0
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	8	6	9	9	8	2	5	3	11	3	3	4	8
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	-26	-26	-28	-23	-24	-23	-19	-16	-17	-13	-15	-11	-11
Οικονομική δραστηριότητα τους τελευταίους 3 μήνες	8	6	-4	7	3	12	5	10	13	12	-3	3	10
Υπό εξέλιξη έργα (current overall order books) ³	-52	-56	-59	-47	-47	-52	-45	-37	-42	-37	-34	-37	-33
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ³	1	3	2	1	-2	6	8	6	9	10	5	16	12
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	3	9	7	14	-1	0	11	9	3	13	15	11	14
ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ													
Επιχειρηματικό Κλίμα - Δείκτης ²	4	3	8	9	9	11	11	5	7	4	-3	1	3
Παραγωγή τους τελευταίους 3 μήνες	10	9	4	18	20	18	13	10	8	15	10	8	4
Τρέχουσες συνολικές παραγγελίες ³	-12	-22	-17	-6	-9	-5	-5	-24	-19	-19	-28	-28	-17
Τρέχουσες παραγγελίες για εξαγωγές	-20	-18	-22	8	-23	-6	-15	-21	-12	-18	-36	-7	0
Τρέχοντα αποθέματα τελικών προϊόντων ³	-11	-12	-16	-5	-16	-12	-12	-8	-10	-6	-15	-14	-6
Αναμενόμενη παραγωγή τους επόμενους 3 μήνες ³	11	21	25	28	19	24	25	32	30	25	3	16	21
Αναμενόμενη απασχόληση τους επόμενους 3 μήνες ⁴	1	3	5	6	0	6	0	7	11	3	2	3	3
Αναμενόμενες τιμές πώλησης τους επόμενους 3 μήνες	-7	0	-2	1	-6	-5	0	-1	-1	1	5	-5	1
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ													
Δείκτης ²	-2	-1	-1	2	-1	1	5	2	4	3	-3	-11	-7
Οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους τελευταίους 12 μήνες	-7	-7	-6	-5	-5	-5	0	-6	-1	-3	-5	-9	-7
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση νοικοκυριού τους επόμενους 12 μήνες ³	1	3	6	6	4	5	10	3	8	2	4	0	2
Οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους τελευταίους 12 μήνες	19	18	18	18	18	18	28	24	26	20	17	0	6
Αναμενόμενη οικονομική κατάσταση στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ³	22	21	18	20	15	17	23	19	21	17	14	-1	5
Τιμές καταναλωτικών αγαθών τους τελευταίους 12 μήνες	-15	-15	-12	-12	-9	-17	-15	-28	-11	-12	-3	-2	-2
Αναμενόμενες τιμές καταναλωτικών αγαθών τους επόμενους 12 μήνες	-11	-9	-10	-6	-11	-11	-13	-18	-12	-7	3	-2	0
Αναμενόμενη ανεργία στην Κύπρο τους επόμενους 12 μήνες ^{3,4}	-14	-10	-5	-17	-10	-18	-20	-20	-19	-21	-9	-3	-7
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για μεγάλες αγορές	-17	-19	-16	-18	-15	-17	-21	-13	-11	-13	-15	-20	-11
Δαπάνες για μεγάλες αγορές τους επόμενους 12 μήνες	-29	-31	-28	-27	-21	-26	-17	-22	-19	-15	-15	-24	-14
Καταλληλότητα τρέχουσας χρονικής στιγμής για αποταμίευση	-15	-17	-15	-18	-18	-20	-9	-14	-11	-9	-14	-27	-24
Πιθανότητα αποταμίευσης τους επόμενους 12 μήνες ³	-44	-37	-33	-34	-34	-37	-32	-33	-30	-29	-38	-44	-41
Δήλωση-περιγραφή για την τρέχουσα κατάσταση του νοικοκυριού	10	12	13	13	12	9	12	15	13	17	12	9	7

Σημειώσεις:

¹ Οι θετικές απαντήσεις αναφέρονται σε αύξηση/βελτίωση/καταλληλότητα/πάνω από το κανονικό/μεγάλη πιθανότητα και οι αρνητικές στα αντίθετα. Τα στοιχεία είναι διορθωμένα από εποχιακές διακυμάνσεις (seasonally adjusted).

² Η κατασκευή του δείκτη περιγράφεται στο http://ec.europa.eu/economy_finance/db_indicators/surveys/documents/userguide_en.pdf

³ Οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση περιλαμβάνονται στην κατασκευή του δείκτη για την κάθε έρευνα.

⁴ Ακολουθώντας εισήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι απαντήσεις στη συγκεκριμένη ερώτηση δεν διορθώνονται για εποχιακές διακυμάνσεις (non-seasonally adjusted).

Το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών (ΚΟΕ) του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι ένας ανεξάρτητος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο την προαγωγή της επιστημονικής γνώσης στα οικονομικά, κυρίως σε θέματα που ενδιαφέρουν την Κύπρο.

Κέντρο Οικονομικών Ερευνών

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Τ.Θ. 20537, 1678 Λευκωσία, ΚΥΠΡΟΣ

Τηλέφωνο: 22893660, Τηλεομοιότυπο: 22895027

Ηλεκτρονική Διεύθυνση: erc@ucy.ac.cy

Ιστοσελίδα: www.erc.ucy.ac.cy

Το δελτίο δημοσιεύει αποτελέσματα από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας που διεξάγονται στην Κύπρο και συντονίζονται από το ΚΟΕ ως μέρος του ευρωπαϊκού προγράμματος *Joint Harmonised European Union Programme of Business and Consumer Surveys*. Το δελτίο εκφράζει απόψεις των συγγραφέων* μόνο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση του περιεχομένου.

* Χαράλαμπος Καραγιαννάκης (email: Karagiannakis.Charalampos@ucy.ac.cy)

* Νικολέττα Πασιουρτίδου (email: n.pashourtidou@ucy.ac.cy)

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή ή η μετάδοση, από οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο, όλου ή μέρους του δελτίου, με αναφορά στο παρόν δελτίο.